

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 10.3.2005
COM(2005) 84 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

Έκθεση για την εφαρμογή της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ

{SEC(2005) 333}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα ανακοίνωση ανταποκρίνεται στο αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς την Επιτροπή για την υποβολή έκθεσης εφαρμογής της Δασικής Στρατηγικής της ΕΕ. Για την κατάρτιση της έκθεσης αυτής, η Επιτροπή προέβη σε εκτενείς διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη, μέσω της Μόνιμης Δασικής Επιτροπής, της Συμβουλευτικής Ομάδας Δασοκομίας και Φελλού, συμπεριλαμβανομένων διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη μέσω του Διαδικτύου.

Η ανακοίνωση παρουσιάζει τα κύρια συμπεράσματα της ανάλυσης, καθώς και τα αναδυόμενα προβλήματα που αφορούν τα δάση και τη δασοκομία, και σκιαγραφεί ενδεχόμενες δράσεις για το μέλλον. Το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, το οποίο επισυνάπτεται στην ανακοίνωση, περιλαμβάνει λεπτομερή περιγραφή των δράσεων και δραστηριοτήτων που ανελήφθησαν στο πλαίσιο της δασοκομικής στρατηγικής της ΕΕ στο διάστημα 1999–2004.

2. Ο ΔΑΣΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΕΕ

Ο δασικός τομέας της ΕΕ χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλία τύπων δάσους, βαθμού δασοκάλυψης, δομής κυριότητας και κοινωνικοοικονομικών συνθηκών. Συνολικά, τα δάση και οι άλλες δασικές εκτάσεις καταλαμβάνουν περίπου 160 εκατομμύρια εκτάρια (ha), δηλ. το 35% του εδάφους της ΕΕ. Επιπλέον, ως αποτέλεσμα των προγραμμάτων δάσωσης και λόγω της φυσικής διαδοχής της φυτικής βλάστησης, η δασική κάλυψη στην ΕΕ παρουσιάζει αύξουσα πορεία.

Τα δάση της ΕΕ βρίσκονται σε τελείως διαφορετικά οικολογικά περιβάλλοντα, από το αρκτικό περιβάλλον στο μεσογειακό και από το αλπικό στο πεδινό. Από όλους τους βιοτόπους στην Ευρώπη, τα δάση φιλοξενούν τον μεγαλύτερο αριθμό ειδών στην ήπειρο και διεκπεραιώνουν σημαντικές περιβαλλοντικές λειτουργίες, όπως, λόγω χάριν, η διαφύλαξη της βιολογικής ποικιλίας (βιοποικιλότητας) και η προστασία των υδάτων και του εδάφους. Περίπου το 12% των δασικών εκτάσεων είναι χαρακτηρισμένο ως προστατευμένα δάση. Τα δάση συμβάλλουν στην ανάδειξη αξιών που αναφέρονται στο τοπίο και στον πολιτισμό, και αποτελούν στήριγμα άλλων δραστηριοτήτων, όπως η ψυχαγωγία, η θήρα και ο τουρισμός.

Το 60%, περίπου, των δασών στην ΕΕ, ανήκουν σε ιδιώτες, οι οποίοι υπολογίζονται σε 15 εκατομμύρια περίπου. Οι ιδιωτικές δασικές εκμεταλλεύσεις έχουν μέσο μέγεθος 13 εκταρίων (ha), πλην όμως η πλειονότητα των ιδιόκτητων δασών έχουν έκταση μικρότερη των 3 εκταρίων (ha).

Η ΕΕ αποτελεί έναν από τους παγκοσμίως μεγαλύτερους παραγωγούς, εμπόρους και καταναλωτές δασικών προϊόντων. Η δασοκομία, η βιομηχανία ξύλου και οι παράγωγες βιομηχανίες απασχολούν περίπου 3,4 εκατομμύρια άτομα, με ύψος ετήσιας παραγωγής περίπου 356 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου (2001). Η μέση ετήσια παραγωγή ξυλείας στην ΕΕ ανέρχεται σε 400 εκατομμύρια m³ περίπου, ενώ υλοτομείται ποσοστό ελαφρά μεγαλύτερο του 60% της ετήσιας δασικής ανάπτυξης. Η οικονομική και κοινωνική σημασία της δασοκομίας στις αγροτικές περιοχές συνήθως υποτιμάται, δεδομένου ότι η απασχόληση στον κλάδο της δασοκομίας συχνά αφορά αυτοαπασχολούμενα άτομα ή μικρές επιχειρήσεις και οι δραστηριότητές τους συνήθως συνδυάζονται με δραστηριότητες σε άλλους οικονομικούς τομείς. Πέραν του ξύλου και του φελλού, τα δάση παράγουν και άλλα προϊόντα, όπως οι ρητίνες, τα φαρμακευτικά φυτά, τα μανιτάρια και τα βατόμουρα.

Η προστασία των δασών αποτελεί συνεχή μέριμνα της ΕΕ. Οι βιοτικοί παράγοντες και η βόσκηση αποτελούν τις κύριες αιτίες φθοράς των δασών. Άλλοι σημαντικοί παράγοντες που πλήττουν τα δάση είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση, οι καταιγίδες και οι δασικές πυρκαϊές. Η νομοθεσία της ΕΕ οδήγησε σε σημαντική βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα, πλην όμως η εναπόθεση ατμοσφαιρικών ρύπων συνεχίζει να συνιστά πρόβλημα. Μεγάλης εντάσεως καταιγίδες προκάλεσαν ζημιές σε σημαντικές δασικές εκτάσεις τα τελευταία χρόνια. Ετησίως, περίπου 0,5 εκατομμύρια ha δασών και άλλων δασικών εκτάσεων καίγονται, κυρίως στις μεσογειακές χώρες.

Η πρόσφατη διεύρυνση της ΕΕ σε 25 κράτη μέλη οδήγησε σε σημαντική επέκταση του δασικού τομέα της ΕΕ, τόσο εις ό,τι αφορά το ποσοστό δασοκάλυψης (20%), όσο και το παραγωγικό και οικολογικό δυναμικό. Πολλά από τα νέα κράτη μέλη έχουν αποδώσει τα δικαιώματα κυριότητας και/ή ιδιωτικοποιήσει δασικές εκτάσεις και άλλους σχετιζόμενους με τα δάση πόρους, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισης, οι οποίες προηγουμένως ασκούσανταν από το κράτος. Ωστόσο, η αναλογία των δημοσίας ιδιοκτησίας δασών παραμένει υψηλότερη στα 10 νέα κράτη μέλη απ' ό,τι στην πρώην ΕΕ-15.

3. Η ΔΑΣΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ

Το Ψήφισμα του Συμβουλίου της 15^{ης} Δεκεμβρίου 1998 για μία δασική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹, θέσπισε ένα πλαίσιο για τις σχετικές με τα δάση δράσεις υπέρ μίας βιώσιμης διαχείρισης των δασών (ΒΔΔ/SFM), βάσει του συντονισμού των δασικών πολιτικών των κρατών μελών και των κοινοτικών πολιτικών και πρωτοβουλιών που αφορούν τα δάση και τη δασοκομία. Λαμβάνει υπόψη τις δεσμεύσεις της ΕΕ και των κρατών μελών στις συναφείς διεθνείς διεργασίες, ιδίως δε την Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (1992) (UNCED) και τις επακόλουθες διασκέψεις, καθώς και τις Διυπουργικές Διασκέψεις για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (MCPFE)².

Η στρατηγική υπογραμμίζει τη σημασία του πολυδιάστατου ρόλου των δασών και της ΒΔΔ/SFM για την ανάπτυξη της κοινωνίας και προσδιορίζει σειρά αξόνων για την εφαρμογή της. Τονίζει ότι η δασική πολιτική ανήκει στη σφαίρα αρμοδιοτήτων των κρατών μελών, πλην όμως η ΕΕ δύναται να συμβάλει στην εφαρμογή της ΒΔΔ/SFM μέσω των κοινών πολιτικών, στη βάση της αρχής της επικουρικότητας και της συνυπευθυνότητας. Επίσης, υπογραμμίζει τη σημασία της υλοποίησης των διεθνών δεσμεύσεων, αρχών και συστάσεων, μέσω εθνικής ή μικρότερης κλίμακας δασικών προγραμμάτων, ή ισοδύναμων μέσων, καθώς και της ενεργού συμμετοχής σε όλες τις σχετικές με τα δάση διεθνείς διεργασίες και υπογραμμίζει την ανάγκη βελτίωσης του συντονισμού, της επικοινωνίας και της συνεργασίας σε όλους τους τομείς πολιτικής που αφορούν το δάσος.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Το πλαίσιο άσκησης της δασικής πολιτικής στην ΕΕ αναπτύχθηκε σημαντικά από το 1998 και μετά, τόσο μέσω αποφάσεων που αφορούν άμεσα τον τομέα των δασών, όσο και αλλαγών στην ευρύτερη χάραξη πολιτικής.

Η Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο ανάπτυξη (ΠΔΚΑΑ/WSSD), που πραγματοποιήθηκε στο Γιοχάννεσμπουργκ το 2002, ενσωματώνει τα δάση στην αειφόρο ανάπτυξη. Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, η δήλωση και τα ψηφίσματα της 4ης Διυπουργικής

¹ ΕΕ C56 της 26.2.1999, σ. 1.

² Στρασβούργο 1990, Ελσίνκι 1993, Λισσαβόνα 1998 και Βιέννη 2003.

Συνδιάσκεψης για την προστασία των δασών στην Ευρώπη (Βιέννη, 2003) διαμόρφωσαν κοινές αντιλήψεις και ορισμούς, και δρομολόγησαν σειρά συνεκτικών δράσεων για την προστασία και αειφόρο διαχείριση των δασών.

Σε επίπεδο ΕΕ, η θέσπιση του 6^{ου} Κοινοτικού Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον, το 2002, καθώς και η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 2003, η οποία ενίσχυσε την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, συνιστούν σημαντικές εξελίξεις με αντίκτυπο στις δασικές πολιτικές των κρατών μελών.

Οι μεταβολές του ευρύτερου πλαισίου πολιτικής περιλαμβάνουν τις στρατηγικές της Λισσαβώνας και του Γκότεμπουργκ, καθώς και τη διεύρυνση της ΕΕ. Τέλος, η νέα Συνταγματική Συνθήκη, η οποία τελεί υπό επικύρωση, δεν μεταβάλλει την προσέγγιση της δασικής πολιτικής στην ΕΕ.

4.1. Ο διεθνής διάλογος για την δασική πολιτική

Η Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΔΚΑΑ/ WSSD) έθιξε σειρά ζητημάτων σχετικών με τη δασοκομία και επιβεβαίωσε τον στρατηγικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ΒΔΔ/SFM στην επίτευξη των ευρύτερων στόχων και υλοποίηση των αρχών που συμφωνήθηκαν στο Γιοχάννεσμπουργκ. Δεδομένου του ρόλου των δασών στη διασφάλιση της περιβαλλοντικής αειφορίας και του μεγάλου αριθμού πενήτων που εξαρτώνται από αυτά για να επιβιώσουν, τα δάση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τα κράτη μέλη της διαδραμάτισαν ενεργό ρόλο στο Φόρουμ των Ηνωμένων Εθνών για τα Δάση (UNFF), που συνεστήθη το 2000, και ανέλαβαν δεσμεύσεις για την εφαρμογή διατάξεων άλλων διεθνών συμφωνιών, συμβάσεων και πρωτοκόλλων, όπως των UNFCCC (Σύμβαση-Πλαίσιο των ΗΕ για την Αλλαγή του Κλίματος)³ και του οικείου Πρωτοκόλλου του Κυότο, CBD⁴ (Σύμβαση για Βιολογική Ποικιλότητα), UNCCD⁵ (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Αντιμετώπιση της Απερήμωσης), ΙΤΤΟ⁶ (Διεθνής Οργάνωση για την Τροπική Ξυλεία), και CITES⁷ (Σύμβαση για το Εμπόριο Ειδών της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας που Απειλούνται με Εξαφάνιση). Ωστόσο, παρά την επιτευχθείσα πρόοδο σε διεθνές επίπεδο εις ό,τι αφορά την εξέταση ζητημάτων όπως είναι η πιστοποίηση και η εμπράγματη εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας, σε πολλά μέρη του κόσμου εξακολουθεί, με ραγδαίους ρυθμούς, η αποψίλωση των δασών και η υποβάθμισή τους.

Ανταποκρινόμενη στον εντεινόμενο κοινωνικό προβληματισμό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να αντιμετωπίσει το ζήτημα της παράνομης υλοτομίας, μέσω της θέσπισης του Σχεδίου Δράσεως για την επιβολή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο (Forest Law Enforcement, Governance and Trade/FLEGT)⁸ και, πλέον προσφάτως, μέσω νομοθετικής πρότασης σχετικής με το FLEGT.⁹

³ UN Framework Convention on Climate Change (Σύμβαση – Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Αλλαγή του Κλίματος).

⁴ Convention on Biological Diversity (Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα).

⁵ UN Convention to Combat Desertification (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Αντιμετώπιση της Απερήμωσης).

⁶ International Tropical Timber Organisation (Διεθνής Οργάνωση για την Τροπική Ξυλεία).

⁷ The Convention on Trade in Endangered Species (Σύμβαση για το Εμπόριο Ειδών της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας που Απειλούνται με Εξαφάνιση).

⁸ COM(2003) 251 τελικό.

⁹ COM(2004) 515 τελικό.

Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, η Υπουργική Διάσκεψη για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (MCPFE) έχει εδραιωθεί ως η διαδικασία μέσω της οποίας οι ευρωπαϊκές χώρες και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ανέπτυξαν αναλυτικές κατευθυντήριες γραμμές για τη δασική πολιτική και ενίσχυσαν το συντονισμό και τη συνεργασία.

Επιπλέον, η ερευνητική συνεργασία, τόσο στην Ευρώπη, όσο και διεθνώς, κινητοποίησε το δυναμικό της Ευρώπης και των χωρών – εταίρων, για την παραγωγή επιστημονικά επικυρωμένων γνωστικών στοιχείων στο πλαίσιο της εφαρμογής των συναφών συστάσεων πολιτικής.

4.2. Βιώσιμη (αιφόρος) διαχείριση των δασών στην ΕΕ

Κατά την περίοδο εφαρμογής της στρατηγικής, η ΕΕ πραγματοποίησε βήματα προόδου εις ό,τι αφορά τη δημιουργία και βελτίωση μέσων προαγωγής της προστασίας και αιφόρου διαχείρισης των δασών. Το τμήμα αυτό συνοψίζει τις εξελίξεις στη δασική πολιτική σε εθνικό επίπεδο και τις σχετικές με τα δάση δράσεις σε κοινοτικό επίπεδο.

4.2.1. Εθνικά δασικά προγράμματα

Έχουν επιτευχθεί σημαντικά βήματα προόδου στην κατάρτιση και εφαρμογή εθνικών δασικών προγραμμάτων (ΕΔΠ/NFP) στην ΕΕ. Μία κοινή προσέγγιση εις ό,τι αφορά τα ΕΔΠ/ NFP αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Υπουργικής Διάσκεψης για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (MCPFE), με στόχο τη διαμόρφωση ενός κοινωνικού και πολιτικού πλαισίου για τη Βιώσιμη Διαχείριση των Δασών (ΒΔΔ/SFM), στη βάση μιας συμμετοχικής και διαφανούς διακυβέρνησης και σύμφωνα με τις διεθνείς δεσμεύσεις που αναφέρονται στα δάση.

Τα ΕΔΠ/NFP θίγουν ζητήματα όπως η παραγωγική λειτουργία των δασών και η οικονομική βιωσιμότητα της βιώσιμης (αιφόρου) δασικής διαχείρισης, η συμβολή της δασοκομίας στην αγροτική ανάπτυξη, η προστασία και ενίσχυση της βιολογικής ποικιλότητας στα δάση, η άμβλυνση της αλλαγής του κλίματος, οι προστατευτικές λειτουργίες των δασών και κοινωνικές, ψυχαγωγικές και πολιτισμικές πτυχές. Μολονότι τα προγράμματα έχουν συναφείς στόχους, διαφέρουν εις ό,τι αφορά την έμφαση, αντανακλώντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, τις κοινωνικοοικονομικές και οικολογικές ιδιαιτερότητες των ευρωπαϊκών δασών.

Επίσης, τα ΕΔΠ/NFP εξασφαλίζουν ένα πλαίσιο αναφοράς για την παρακολούθηση της προόδου στην υλοποίηση των κοινοτικών μέτρων και πρωτοβουλιών που αφορούν τα δάση, καθώς και στη μέτρηση και εκτίμηση της προστιθέμενης αξίας των εν προκειμένω ειδικών κοινοτικών δράσεων.

Στα οικεία ΕΔΠ/NFP, οι χώρες τονίζουν την ανάγκη βελτίωσης της διατομεακής συνεργασίας. Χρειάζονται, ωστόσο, περαιτέρω προσπάθειες για την πλήρη ενσωμάτωση των εθνικών δασικών προγραμμάτων στις εθνικές στρατηγικές για την αιφόρο ανάπτυξη και για την εκ μέρους τους αντιμετώπιση όλων των σχετικών προβλημάτων και την ανάγκη στήριξής τους από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

4.2.2. Κοινοτικές δράσεις υπέρ της βιώσιμης (αιφόρου) διαχείρισης των δασών

Οι κοινοτικές δράσεις για την ΒΔΔ/SFM καλύπτουν αρκετούς τομείς δραστηριοτήτων: αγροτική ανάπτυξη, προστασία και παρακολούθηση των δασών, βιολογική ποικιλότητα, αλλαγή του κλίματος, προϊόντα, δασικά παράγωγα, δασική πιστοποίηση, έρευνα, ενημέρωση και επικοινωνία σχετικά με τα δάση, δασικό αναπαραγωγικό υλικό και ευρωστία των φυτών.

Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης υπήρξε το κύριο μέσο εφαρμογής της δασικής στρατηγικής της ΕΕ σε κοινοτικό επίπεδο. Η χρηματοδοτική στήριξη της Κοινότητας για δασοκομικά μέτρα

στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης ανέρχεται σε 4,8 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2000—2006 (περίπου το 10% του προϋπολογισμού για την αγροτική ανάπτυξη). Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ στηρίζεται σε μια ολοκληρωμένη εδαφική προσέγγιση, η οποία αναγνωρίζει τη διαπλοκή των τομεακών και οριζόντιων πολιτικών αναγνωρίζει περιφερειακώς και τοπικώς διακριτά χαρακτηριστικά και προτεραιότητες και δίνει έμφαση στην ενεργό εμπλοκή και συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η πρόταση της Επιτροπής για την ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ για την περίοδο 2007—2013¹⁰, εξασφαλίζει μία βάση πληρέστερης ενσωμάτωσης της δασοκομίας στην αγροτική ανάπτυξη. Ένας τρόπος ενίσχυσης της ως άνω διεργασίας θα ήταν η προαγωγή της συνοχής μεταξύ αγροτικής ανάπτυξης και εθνικών δασικών προγραμμάτων, η ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τη χρήση των δασοκομικών μέτρων και η βελτίωση και παρακολούθηση, καθώς και η αξιολόγηση των δασοκομικών μέτρων υπό το πρίσμα των ευρύτερων στόχων της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη.

Τα κοινοτικά μέτρα για την προαγωγή της πυροπροστασίας των δασών¹¹ και της προστασίας από την ατμοσφαιρική ρύπανση¹², είχαν ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση μεγάλου όγκου πληροφοριών και την επίτευξη σημαντικών βημάτων στον επιχειρησιακό τομέα. Οι δράσεις αυτές ενίσχυσαν τη συνεργασία μεταξύ των χωρών της ΕΕ στις εν λόγω περιοχές. Ωστόσο, η ατμοσφαιρική ρύπανση και οι δασικές πυρκαϊές εξακολουθούν να αποτελούν πηγή μείζονος προβληματισμού. Η Επιτροπή συνέστησε προσφάτως ομάδα εμπειρογνομόνων για την ανάλυση της πρόληψης των δασικών πυρκαϊών σε κοινοτικό επίπεδο και τη διατύπωση συστάσεων για την ανάληψη μελλοντικών δράσεων. Ωστόσο, ο κανονισμός «Έμφαση στα δάση»¹³ που εκδόθηκε το 2003, παρέχει τη δυνατότητα στην ΕΕ να αναπτύξει ένα συνολικό και ολοκληρωμένο σύστημα δασικής παρακολούθησης, με νέες παραμέτρους σχετικές με τους τύπους εδάφους, την βιολογική ποικιλότητα και την αλλαγή του κλίματος. Επίσης, ένα τέτοιο σύστημα θα μπορούσε να αντιμετωπίσει κοινωνικοοικονομικές πτυχές των δασών και της δασοκομίας και να οδηγήσει σε πληρέστερη ενσωμάτωση των εθνικών βάσεων δεδομένων που αφορούν τα δάση σε ένα πανευρωπαϊκής κλίμακας σύστημα παρακολούθησης και αναφοράς. Τα κριτήρια και οι δείκτες της ΒΔΔ/SFM που ανεπτύχθησαν στο πλαίσιο της MCPFE, θα μπορούσαν να αποτελέσουν εν προκειμένω, αντικείμενο σοβαρής μελέτης.

Ένα σημαντικό επίτευγμα της ΕΕ στον τομέα της διαφύλαξης της βιολογικής ποικιλότητας είναι η υλοποίηση του δικτύου Natura 2000. Πολλά κράτη μέλη θέσπισαν κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση των δασών, ούτως ώστε να προαχθεί η διαφύλαξη της βιολογικής ποικιλότητας και να προωθηθεί η παροχή περιβαλλοντικών υπηρεσιών, μέσω της δασικής διαχείρισης. Ένα οικολογικά αντιπροσωπευτικό δίκτυο διαφύλαξης των δασών στο πλαίσιο του Natura 2000, καθώς και η παράλληλη προαγωγή της ενίσχυσης της βιοποικιλότητας στα εμπορικά δασικά φόρουμ, αναμένεται να αποτελέσει ένα αποδοτικό μέσο επίτευξης των στόχων που αναφέρονται στη διαφύλαξη της βιολογικής ποικιλότητας. Ωστόσο, παραμένει η ανάγκη χαρτογράφησης, μελέτης και παρακολούθησης της δασικής βιοποικιλότητας, τόσο εντός, όσο και εκτός των υπό προστασίαν περιοχών.

Μολονότι ο ρόλος των δασών στην άμβλυνση της αλλαγής του κλίματος επιβεβαιώθηκε από τους κανόνες του πρωτοκόλλου του Κυότο, που αποτέλεσαν το αντικείμενο συμφωνίας αφ' ότου υιοθετήθηκε η Στρατηγική, η ανάπτυξη ειδικών μέτρων για τη δέσμευση του άνθρακα, συμπεριλαμβανομένης της δάσωσης και της αναδάσωσης, υπήρξε βραδύτερη του

¹⁰ COM(2004) 490 τελικό.

¹¹ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2158/92 του Συμβουλίου.

¹² Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3528/86 του Συμβουλίου.

¹³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2152/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

αναμενομένου. Το ξύλο μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως πηγή ενέργειας από βιομάζα, με στόχο την αντιστάθμιση των εκπομπών από τα ορυκτά καύσιμα, στο πλαίσιο των οδηγιών της ΕΕ των σχετικών με τις ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές, καθώς και ως φιλικό προς το περιβάλλον υλικό. Η χρήση της βιομάζας για ενεργειακούς σκοπούς δεν έχει ακόμη αγγίξει τα όριά της σε επίπεδο ΕΕ και θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι, όταν συμβεί αυτό, δεν θα δημιουργηθούν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό. Στο μέλλον, το ξύλο μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως δεξαμενή άνθρακα.

Υπάρχει επίσης μια συνεχώς εντεινόμενη ανάγκη εκτίμησης των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος στα δασικά οικοσυστήματα και ανάπτυξης μέτρων προσαρμογής στις εν λόγω επιπτώσεις. Στο μέλλον πρέπει να εξεταστούν όχι μόνον μέτρα άμβλυνσης (περιορισμός των αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο θερμοκηπίου) αλλά και μέτρα προσαρμογής (προσαρμογή των δασών σε ένα διαφορετικό κλίμα).

Στο πλαίσιο της ανακοίνωσης για τον βαθμό ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας ξύλου και των παράγωγων βιομηχανιών της ΕΕ, η οποία εκδόθηκε το 1999, υλοποιήθηκε ευρύ φάσμα δράσεων σχετικών με την ενισχυμένη χρήση του ξύλου και με την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας ξύλου και των παράγωγων βιομηχανιών. Προσφάτως, η Επιτροπή ολοκλήρωσε μια αξιολόγηση της εν λόγω ανακοίνωσης. Ένα από τα αποτελέσματα συνίσταται στο γεγονός ότι ο ευρωπαίος καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται πληρέστερα για τα πλεονεκτήματα του ξύλου που προέρχεται από δάση που συνιστούν το αντικείμενο αειφόρου διαχείρισης, ως ανανεώσιμοι και φιλικό προς το περιβάλλον πόρου, καθώς και στην ανάγκη δημιουργίας ενός θετικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο του οποίου οι δασικές και παράγωγες βιομηχανίες θα είναι σε θέση να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους και τη χρήση της ξυλείας.

Η πιστοποίηση απετέλεσε ένα από τα μέσα ενθάρρυνσης της αειφορίας της διαχείρισης των δασών και της δυνατότητας των καταναλωτών να προβαίνουν σε θετικές διακρίσεις υπέρ των προϊόντων ξυλείας που προέρχονται από δάση που αποτελούν το αντικείμενο αειφόρου διαχείρισης. Μέχρι στιγμής, η πιστοποίηση έχει αναπτυχθεί ως ένα αγοροκεντρικό – και μάλιστα του ιδιωτικού τομέα – μέσο, με περιορισμένη ρυθμιστική – κανονιστική παρέμβαση εκ μέρους των δημοσίων αρχών.

Έχουν καταβληθεί σημαντικές ερευνητικές προσπάθειες υπό τα κοινοτικά Προγράμματα – πλαίσιο έρευνας και COST¹⁴ για την στήριξη και περαιτέρω ανάπτυξη της ΒΔΔ/SFM, καθώς και για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του δασικού κλάδου. Ο δασικός κλάδος οφείλει να συμβάλει προκαταληπτικά στους στόχους της Λισσαβόνας. Προκειμένου να συμβεί αυτό, είναι αναγκαία η υιοθέτηση μιας ευρύτερης παγκλαδικής στρατηγικής προβληματικής, υπό το πρίσμα μιας ευρείας και μακροπρόθεσμης αντίληψης εις ό,τι αφορά το φάσμα και τις προτεραιότητες της δασικής έρευνας.

Στηριζόμενη στα αποτελέσματα ενός έργου δοκιμαστικής εφαρμογής, η Επιτροπή δρομολόγησε, το 2004, προπαρασκευαστική δράση σχετικά με την ανάπτυξη μιας διαδικτυακής πλατφόρμας ενημέρωσης και επικοινωνίας. Η δράση πρέπει να συνοδευθεί από την εξέταση των ειδικών απαιτήσεων των χρηστών και από εκτίμηση των υφιστάμενων περιορισμών εις ό,τι αφορά τις υπάρχουσες εθνικές πηγές δεδομένων.

Η ευρωστία των φυτών και η ποιότητα του δασικού αναπαραγωγικού υλικού είναι καίριας σημασίας παράγοντες για την παραγωγική ικανότητα των δασών στην ΕΕ. Τα τελευταία χρόνια έχει θεσπιστεί νομοθεσία προκειμένου να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη εναρμόνιση της εφαρμογής σειράς βασικών πτυχών της νομοθεσίας της ΕΕ σχετικά με την εμπορία του δασικού αναπαραγωγικού υλικού.

¹⁴

Ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της επιστημονικής και τεχνικής έρευνας.

Όχι μόνο τα ζώντα φυτά, αλλά και η ξυλεία που εισάγεται από τρίτες χώρες στην Κοινότητα, εγκυμονούν σοβαρούς κινδύνους εισαγωγής επιβλαβών παρασίτων και νόσων. Το 2004 προστέθηκαν, στο υπάρχον κεκτημένο, νέες – και αυστηρότερες – διατάξεις για την αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων.

4.3. Συντονισμός, επικοινωνία και συνεργασία

Κατά την εφαρμογή της στρατηγικής, ο συντονισμός με τα κράτη μέλη και οι διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη υλοποιήθηκαν με τη βοήθεια των υφιστάμενων διοικητικών δομών, ιδίως δε των επιτροπών διαχείρισης και των συμβουλευτικών επιτροπών, οι οποίες παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες στην Επιτροπή, γνωμοδοτούν και προάγουν την ανταλλαγή πληροφοριών.

Η Μόνιμη Δασική Επιτροπή (ΜΔΕ/SFC) διεκπεραίωσε τον διοικητικό της ρόλο για τους ειδικούς κανονισμούς όσον αφορά την προστασία και παρακολούθηση των δασών. Η ΜΔΕ/SFC διαδραμάτισε, επίσης, σημαντικό ρόλο ως *ad hoc* συμβουλευτικό φόρουμ για τα σχετικά με τα δάση ζητήματα. Πραγματοποιήθηκαν τακτικές ανταλλαγές πληροφοριών, προωθήθηκε η συνεργασία και ο συντονισμός με τα ενδιαφερόμενα μέρη στον τομέα της δασοκομίας μέσω της Συμβουλευτικής Ομάδας Δασοκομίας και Φελλού και της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την πολιτική της Κοινότητας όσον αφορά τη δασοκομία και τις παράγωγες βιομηχανίες.

Ένα σημαντικό βήμα πραγματοποιήθηκε στα τέλη του 2001, όταν η Επιτροπή συνέστησε διυπηρεσιακή ομάδα για την δασοκομία, με σκοπό την ενίσχυση του συντονισμού εις ό,τι αφορά ζητήματα που αφορούν τα δάση, μεταξύ των υπεύθυνων για τις συναφείς κοινοτικές πολιτικές υπηρεσιών.

Εις ό,τι αφορά τον διεθνή χώρο, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή συντονίζουν τις θέσεις τους πριν από την πραγματοποίηση διεθνών συνεδριάσεων σχετικών με τα δάση, στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας του Συμβουλίου για τα Δάση. Η ομάδα εργασίας ασχολείται επίσης με την δασική κοινοτική πολιτική και τις σχετικές νομοθετικές πρωτοβουλίες παγκόσμιας κλίμακας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβουλίας FLEGT.

Παρά τις δραστηριότητες αυτές, έχουν προβληθεί επίμονα αιτήματα εκ μέρους των κρατών μελών και των ενδιαφερομένων μερών για την αναθεώρηση του βασικού πλαισίου συντονισμού, επικοινωνίας και συνεργασίας, ενόψει των διαφαινόμενων προβλημάτων και του μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος πολιτικής.

5. ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ – ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

Στο σύνολό τους, ισχύουν ακόμη οι βασικές αρχές και τα στοιχεία που καθορίστηκαν το 1998 στην Δασική Στρατηγική της ΕΕ. Η ΒΔΔ/SFM, καθώς και ο πολυσχιδής ρόλος των δασών, εξακολουθούν να συνιστούν τις γενικές κοινές αρχές· τα εθνικά δασικά προγράμματα εξασφαλίζουν ένα κατάλληλο πλαίσιο εφαρμογής των εν λόγω αρχών. Εξάλλου, είναι ευρεία η αναγνώριση της αύξουσας ανάγκης ενσωμάτωσης των γενικού και διατομεακού χαρακτήρα ζητημάτων στη δασική πολιτική.

Από την πείρα που αποκτήθηκε στην περίοδο εφαρμογής, προκύπτει ότι τα δάση και η δασοκομία μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας εις ό,τι αφορά την αειφόρο οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα, καθώς και στους στόχους του Γκότεμπουργκ για τη διαφύλαξη της ποσότητας και ποιότητας της βάσεως των φυσικών πόρων. Ωστόσο, προκειμένου να διατηρηθεί και να μεγιστοποιηθεί η συμβολή αυτή στο

μέλλον, η Στρατηγική καθώς και οι οικείες διαδικασίες εφαρμογής πρέπει να τοποθετηθούν στο αναδυόμενο πλαίσιο πολιτικής.

Κατά πρώτον, ακόμη και εάν τα διάφορα μέτρα που εφαρμόστηκαν τα τελευταία χρόνια είχαν ως αποτέλεσμα βήματα προόδου στην αειφόρο διαχείριση των δασών, η ανταγωνιστικότητα και η οικονομική βιωσιμότητα της δασικής διαχείρισης στην ΕΕ, βάσει μίας πολυσχιδούς προσέγγισης – η οποία εξυπηρετεί ταυτοχρόνως οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους – αμφισβητούνται ολοένα και εντονότερα στο πλαίσιο μιας ανοικτής και παγκόσμιας αγοράς. Οι περισσότεροι κάτοχοι δασικών εκτάσεων έχουν ελάχιστες δυνατότητες πραγματοποίησης οικονομικών κλίμακας. Οι εν λόγω κάτοχοι παρέχουν ευρύ φάσμα προϊόντων και υπηρεσιών στην κοινωνία, μολονότι εξαρτώνται, σε μεγάλο βαθμό, εις ό,τι αφορά τα εισοδήματά τους, από τις πωλήσεις ξυλείας. Προκειμένου να ικανοποιηθεί το εντεινόμενο ενδιαφέρον του κοινού στη διαχείριση των δασών, λόγω των περιβαλλοντικών και κοινωνικών οφελών, απαιτούνται, σε πολλές περιπτώσεις, αλλαγές στις διαχειριστικές πρακτικές, οι οποίες ενδέχεται να περιορίσουν την οικονομική βιωσιμότητα της δασοκομίας. Εάν επιθυμούμε να διατηρήσουμε την παράδοση της πολυσχιδούς δασοκομίας στην ΕΕ, πρέπει, οπωσδήποτε, να αντιμετωπιστούν στο μέλλον τα ζητήματα αυτά.

Δεύτερον, ενώ η Στρατηγική της ΕΕ για τα Δάση βασίζεται στην επικουρικότητα και τη συνυπευθυνότητα, σειρά πολιτικών και πρωτοβουλιών της ΕΕ επηρεάζουν τα δάση και τη δασοκομία. Είναι αναγκαίο να ενισχυθεί η συνοχή μεταξύ των πολιτικών της ΕΕ, καθώς και ο συντονισμός μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, καθώς και η θέσπιση κατάλληλων μηχανισμών παρακολούθησης της εφαρμογής της Στρατηγικής, ούτως ώστε οι διάφορες λειτουργίες των δασών και η σχέση τους με άλλες πολιτικές να αντιμετωπίζονται κατά τρόπο συνεκτικό στο πλαίσιο της διαδικασίας διαμόρφωσης πολιτικών.

Τρίτον, όλα τα μέρη που ενδιαφέρονται για τα δάση και τη δασοκομία υπογραμμίζουν την ανάγκη καλής διακυβέρνησης για την προστασία και την αειφόρο διαχείριση των δασών. Μία προσέγγιση η οποία προάγει τη συμμετοχή και συνεργασία στη διαμόρφωση και εφαρμογή των πολιτικών, αποτελεί προϋπόθεση της καλής διακυβέρνησης. Είναι αναγκαίο να επανεξεταστούν και να ενισχυθούν οι διαδικασίες διαβουλεύσεων στον τομέα της δασοκομίας σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο, προκειμένου να προωθηθεί η διαφάνεια στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων και ένας δομημένος διάλογος με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Τέλος (χωρίς όμως και να υπολείπεται σε σημασία η παράμετρος αυτή), η συμμετοχή των δασών στην αειφόρο ανάπτυξη παγκοσμίως, συμπεριλαμβανομένων των πτυχών που αφορούν την αλλαγή του κλίματος και τη βιολογική ποικιλότητα, αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο. Η ΕΕ οφείλει να συνεχίσει με σταθερότητα να υποστηρίζει τις διεθνείς δεσμεύσεις για την αειφόρο διαχείριση των δασών σε παγκόσμιο επίπεδο. Η εν προκειμένω απόφαση για την μελλοντική διεθνή διευθέτηση των δασών, η οποία θα ληφθεί κατά την 5^η σύνοδο του UNFF, τον Μάιο του 2005, θα είναι σημαντική.

Παρέχοντας ένα πλαίσιο αναφοράς για τις συναφείς με τα δάση πολιτικές, πρωτοβουλίες και δράσεις, η Στρατηγική της ΕΕ για τα Δάση άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο εξετάζονται σήμερα τα σχετικά με τα δάση ζητήματα. Ωστόσο, οι αλλαγές στο πλαίσιο πολιτικής, υποδηλώνουν την ανάγκη μιας συνεκτικότερης και προκαταληπτικής προσέγγισης για τη διαχείριση των δασικών πόρων της Ένωσης στο μέλλον.

Μια τέτοια προσέγγιση πρέπει να στηρίζεται σε κοινή άποψη για τον δασικό τομέα της ΕΕ και για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σε παγκόσμιο, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο, καθώς και σε μία κοινή προσέγγιση εις ό,τι αφορά τη συμβολή των δασών και της δασοκομίας στη σύγχρονη κοινωνία. Πρέπει να περιλαμβάνει σειρά σαφών στόχων ικανών να αποτελέσουν τη βάση μιας τακτικής παρακολούθησης και απολήψεων και να συνδυάζει θεματικές, οριζόντιες

και διατομεακές πρωτοβουλίες πολιτικής σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο σε ένα δομημένο πλαίσιο, ώστε να ενθαρρύνεται ο αποδοτικότερος συντονισμός και ανταλλαγή απόψεων και να προάγεται η ροή πληροφοριών μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων.

Η Επιτροπή πιστεύει ότι η ανάπτυξη ενός Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών είναι σε θέση να παράσχει ένα τέτοιο πλαίσιο. Ένα Σχέδιο Δράσης πρέπει να εξασφαλίζει την αναγκαία δυναμική μετασχηματισμού της Στρατηγικής της ΕΕ για τα Δάση σε μία κατεύθυνση ικανή να ανταποκριθεί στο αναδυόμενο πλαίσιο πολιτικής και να παραγάγει αποτελέσματα συμβατά με τις στρατηγικές της Λισσαβώνας και του Γκότεμπουργκ.

Κατόπιν τούτων και μετά από επανεξέταση της εφαρμογής της Στρατηγικής της ΕΕ για τα Δάση, η Επιτροπή προτείνει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο:

1. Την ανάπτυξη ενός Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για την αειφόρο Διαχείριση των Δασών, η οποία αναμένεται να εξασφαλίσει ένα συνεκτικό πλαίσιο για την υλοποίηση δράσεων σχετικών με τα δάση και να χρησιμεύσει ως μέσο συντονισμού των κοινοτικών δράσεων και δασικών πολιτικών των κρατών μελών. Ο κατάλογος των δράσεων σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο πρέπει να καλύπτει – χωρίς όμως να περιορίζεται αποκλειστικά σε αυτά – τις ακόλουθες πτυχές και τους εξής τομείς: κοινωνικοοικονομικά ζητήματα (ανταγωνιστικότητα της δασοκομίας, εκτίμηση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών)· περιβαλλοντικά ζητήματα (αλλαγή του κλίματος, δασικές πυρκαϊές, ύδατα, διαφύλαξη της βιολογικής ποικιλότητας), χρήση του ξύλου ως πηγής ενέργειας, πληροφόρηση σχετικά με το ξύλο ως ανανεώσιμου και φιλικού προς το περιβάλλον πόρου, ζητήματα διακυβέρνησης, οριζόντιες δραστηριότητες (έρευνα, κατάρτιση, δασικές στατιστικές, παρακολούθηση)· και συντονισμός, επικοινωνία και συνεργασία. Πρέπει επίσης να αντιμετωπιστεί το θέμα της διεθνούς διάστασης των εν λόγω ζητημάτων.
2. Επανεξέταση των υφιστάμενων κοινοτικών μέσων και πρακτικών για τη διευκόλυνση του συντονισμού, της επικοινωνίας και της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων τομέων πολιτικής, που επηρεάζουν τη δασοκομία, υπό το φως της αύξουσας συνθετότητας της δασικής πολιτικής και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων. Η επανεξέταση αυτή πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την απόφαση του Συμβουλίου του 29 Μαΐου 1989 για τη σύσταση της Μόνιμης Δασικής Επιτροπής¹⁵, καθώς και τον ρόλο του εν λόγω φορέα στην εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης.

Η Επιτροπή προτείνει να παρουσιάσει το Σχέδιο Δράσης το 2006.

¹⁵ ΕΕ L 165 της 15.6.1989, σ. 14.